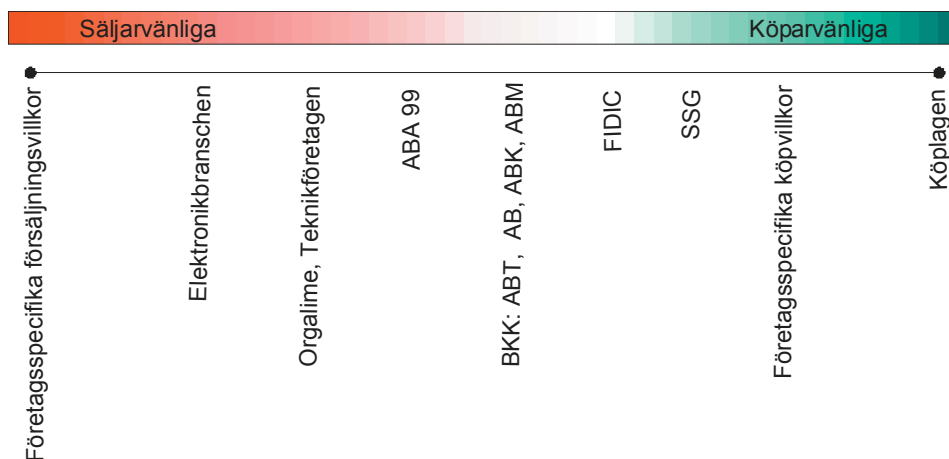

En översikt över standardavtal

Standardavtal fyller en central funktion på en inköpsavdelning. Standardavtal är den mest tidseffektiva metoden att producera stora mängder avtal och i stort sett alla inköpsavdelningar använder sig av dessa dokument. Det går att urskilja tre huvudtyper:

- Företagsspecifika standardavtal som anpassats efter det egna företaget och den särskilda produkten
- Branschspecifika standardavtal som tagits fram av en branschorganisation
- Förhandlade standardavtal som tagits fram genom förhandling mellan två olika parter, så kallade *förhandlade standardavtal*

Att ta fram företagsspecifika standardavtal leder som regel till de bästa resultaten, men nackdelen är att det är tidsödande att få fram perfekta avtal. Många företag kombinerar branschbestämmelser med en egen kontraktsmall där de särskilda kontraktsvillkoren samt avvikelserna från branschavtalet regleras.

Standardavtal brukar vara mer eller mindre köparvänliga eller säljarvänliga. Därför är det viktigt att noggrant värdera detta vid bedömning av risker och kostnader. Generellt anses byggbranschens standardavtal (AB, ABM, ABT, FIDIC, SSG) vara balanserade (dock ej ABA 99). Orgalime och Teknikföretagen anses som mycket säljarvänliga men kan efter modifiering användas för småköp där riskerna är små. IT- och elektronikbranschens standardavtal tenderar också att vara mycket säljarvänliga och användandet av dessa måste ske med största försiktighet, helst bör egna avtalsmallar användas för dessa typer av köp. (Läs exempelvis jämförelserna under viten, betalningar och felansvar).

Många standardavtal bygger ofta på hypotetiska resonemang om hur en typisk affär ser ut, tyvärr är verkligheten många gånger väsensskild. Detta har medfört att det finns många standardavtal med dålig verklighetsförankring (exempelvis branschavtalen från Orgalime). Det finns med andra ord en mängd anledningar att vara försiktig vid tillämpandet av standardavtal. Det bör också noteras att de allra flesta standardavtal begränsar de rättigheter som köparen har enligt köplagen. Men på vissa punkter kan rättigheter utökas, exempelvis vad avser tidsfristen med avseende på felansvar eller rätt till hävning (ex. ABM07).

Följande parametrar bör bedömas vid val av standardavtal:

- Standardavtalets språk.
- Pris versus risk och avtalsstyrka.
- Avtalets komplexitet versus leveranskomplexitet.
- Tid och kostnad för upphandling, förhandling och kontraktsskrivning.
- Standardavtalets acceptans på marknaden.

Följande bör iaktas vid användande av standardavtal:

- Använd rätt standardavtal för den typ av köp det är avsett för.
- Standardavtalet måste delges motparten före avtalets slutande.
- Standardavtalet måste alltid kombineras med en kontraktssblankett och eventuellt särskilda kontraktsvillkor.
- Extra noggrann kontroll av typen branschavtal, dessa kan innehålla särskilda villkor såsom betalningsvillkor, faciliteter som beställarens skall tillhandahålla, viten, vittgående friskrivningar etc.
- I vissa fall bör standardavtalet kontrolleras mot lagrum, exempelvis då annat lands lag ska gälla.

Vissa utgivare av standardavtal har inte släppt sina avtal för publicering på nätet eller distribution via mejl vilket avsevärt försvårar upphandlingsarbete. Dessa standardavtal bör undvikas av det skälet.

Standardavtal benämns ibland även allmänna bestämmelser, leveransvillkor, försäljningsvillkor, det gemensamma är att det är ett standardiserat dokument som inte ändrar sig från affär till affär.